

Salon české scénografie 2024

Salon české scénografie je přehlídkou a platformou pro společné přemýšlení o scénografii v nejširším významu a různých kontextech, kterou tradičně pořádá Česká organizace scénografů, divadelních architektů a techniků (ČOSDAT). Je performativní multižánrovou událostí a zprávou ze světa scénografie, stejně jako příležitostí k dialogu o podobách a souvislostech současného umění.

V roce 2024 se Salon uskuteční na čtyřech různých místech, ve čtyřech různých koncepcích a ve spolupráci s několika partnerskými organizacemi.

Čas na stíny: Salon české scénografie v Olomouci

4. – 6. září 2024, Olomouc, pořádá ČOSDAT společně s [Katedrou divadelních a filmových studií Filozofické fakulty UP - Centrem pro výzkum performativity](#) a [Výstavkou Praktik](#), koncepce Amálie Bulandrová a Martin Bernátek

Salon české scénografie: Čas na stíny se skládá z tří denního setkání, přípravy scénografického zinu a navazující série menších výstav a diskusí. Naším cílem je pochopit a ukázat scénografii coby procesuální tvorbu a během společného workshopu se zaměřit na to, co samotná scénografie je: Co scénografie "dělá" a jakým způsobem může aktivovat či dokonce manipulovat veřejný prostor? Také chceme představit olomoucké kulturní veřejnosti a podpořit dialog mezi tvůrkyněmi, tvůrci a těmi, kdo se scénografií a současným uměním zabývá například publicisticky či badatelsky. Nabízíme proto (čas)prostor k soustředění v prostorách uměleckého centra UP a ateliérech Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty UP.

K účasti proto zveme nejen scénografy, scénografky a další výtvarně-divadelní tvůrkyně a tvůrce, ale také teoretiky a teoretičky (divadelního) umění, publicisty a publicistky se zájmem o scénografii. V první části olomouckého setkání půjde o společnou četbu a reflexi vybraných textů, která poslouží jako vstupní impuls či námět pro následné aktivity, vedoucí k procesu výstavby. V druhé části společně projdeme vybranými smyslovými podněty, jejichž cílem bude reflektovat scénografii coby multismyslovou událost. Pracovat budeme konkrétně s kategoriemi: *vůně, led & horko, empatie*. Na základě proběhlých aktivit pak budeme v další fázi setkání koncipovat sérii výstavních poloh vitrinové galerie Praktik.

Prostřednictvím veřejné výzvy vybereme celkem 10 účastníků se subjekty, kterým v Olomouci během workshopu poskytneme ubytování, stravu, honorář a zázemí pro produkci výsledného zinu a výstav.

Přihlašovat se můžete do 25. 6. 2024 prostřednictvím [tohoto formuláře](https://docs.google.com/forms/d/1FoCD0q1u_fo3LspMH9B8obWi1Gbr6eKQoX2zVFKUkv8/preview) / https://docs.google.com/forms/d/1FoCD0q1u_fo3LspMH9B8obWi1Gbr6eKQoX2zVFKUkv8/preview

Více informací najdete také v FB události zde:

<https://www.facebook.com/events/991893152549916?ref=newsfeed>

Aktivity

- Workshop / soustředění: společná četba, diskuse a vytváření výstavní koncepce,
- Výstava: menší výstavní prezentace ve vitrinové [galerii Praktik v Olomouci](#).
- ZIN/ publikace: publikace naváže na diskusní sérii „Poločas rozpadu“, doprovázející každý Salon. ZIN je možné také chápat jako dokument pro další pokračování Salonu na podzim roku 2024.

Čas na stíny: Salon české scénografie v Olomouci

Olomoucký Salon se skládá z tří denního setkání, přípravy scénografického zinu a navazující série menších výstav a diskusí. V návaznosti na podobu minulého Salonu, tj. projekt VZTAHY FUNDUS UTOPIE, je cílem olomoucké části Salonu české scénografie tematizovat scénografii coby procesuální tvorbu. Spíše než na to, co samotná scénografie je a jak v tuzemsku vypadá, přesunujeme zájem na to, co scénografie „dělá“, jakým způsobem může aktivovat či dokonce manipulovat veřejný prostor a jaká je její agence v případě výstavní situace.

Pro podpoření důrazu na proces, dialog, vzdělávání a (sebe)reflexi ve spojení se současnou scénografií a těmi, kdo ji vytváří i recipují, je podstatnou složkou olomoucké části Salonu české scénografie **sebevzdělávací workshop** a obecně důraz na vytvoření **zklidněného** prostoru a sdílení dovedností mezi tvůrkyněmi a tvůrci. Proto je záměrem jednotlivých vzájemně propojených událostí přemýšlet o tom, jak současná scénografie vypadá, jak vzniká, kdo ji vytváří a jak o ni můžeme mluvit.

Cílem olomoucké prezentace současné scénografie je také pomocí výstavy i živých událostí (diskuse, přednáška) vytvořit podmínky pro dlouhodobější přehodnocování hierarchického geografického rozměru divadelní kultury v České republice. Olomouc se však nemá stát pouhou „exotickou“ fasádou, nýbrž dočasným a porézním centrem české scénografie. Letošní Salon české scénografie v Olomouci proto chápeme jako „předvýstavu“ či „přípravnu“ na dlouhodobější zviditelňování této disciplíny, která má v české republice velkou tradici díky činnosti jednotlivých kateder na DAMU a JAMU a přehlídce jako PQ, která se však na toto dědictví potřebuje dívat kriticky a přehodnocovat je.

Koncepci připravila dvojice Amálie Bulandrová, kurátorka a spoluvedoucí ateliéru Volného umění I UMPRUM, a Martin Bernátek, teatrolog a vedoucí Performanční sekce Katedry divadelních a filmových studií UP.

Uvažujme o současné scénografii

Divadelní scénografie v České republice za poslední dvě dekády prodělala zásadní proměny. Došlo ke generační obměně, proměně vzdělávání na uměleckých akademiích, rozšíření postupů o nové materiály: k prozkoumání možností virtuální reality i k návratu k taktilitě a tradičním materiálům jako je textilie nebo papír a k předmětům každodenní potřeby jako plastové vidličky. Tyto proměny souvisí jak s uměleckými tendencemi v divadle, tak s proměnou jejich politického, společenského a ekonomického rámce. Většina trendů a tvůrkyň a tvůrců, stejně jako odborné reflexe, vzdělávacích aktivit nebo oborových setkání se děje ve velkých centrech jako je Praha a Brno. Tímto se však současná scénografie, zejména v její nejsoučasnější a experimentální podobě, podílí na kulturní nerovnosti a reprodukci společenských elit soustředěných v ekonomických, politických a správních centrech.

Kulturní teoretik a hudební kritik Mark Fisher ve svém textu *Je čas na stíny* (2015) popisuje znaky současné informační banality. Všeobecné rozšíření příručních elektronických zařízení a pobídky k uživatelské součinnosti na vytváření a sdílení obsahu uvádí jako příklad doby "nové hmatovosti". Na skleněném displeji ale naše prsty cítí pořád to stejné, koloběh komunikační bezprostřednosti vyvolává úzkost. Odvolává se na manifest *Otázka kreativity - devět tezí* (2014) Geerta Lovinka, Sebastiana Olmy a Neda Rossitera a jejich principy "stínu a času": stín je vybočení," nezamýšlený důsledek, náhodné vakuum, které je pro kolemjdoucí neviditelné. Nedá se zanést do map manažerské třídy." Pro růst něčeho zásadně jiného je potřeba čas. Proto nám Fisher klade otázku: jak je možné zušlechťovat stín? Jinými slovy, Fischer nám ukazuje, jak podstatný je časový a biopolitický rozměr při úvahách o současné společnosti a umění a že svobodné tvoření znamená osvobození, a to má výrazně časový, somatický a estetický rozměr, a proto vyžaduje aktivní místo, scénografickou platformu.

Otázku po vybočení z rutiny však nelze promýšlet jinak než jako paradox, jež zapojuje touhu po zprávách a poznání do informačního toku, jehož naplňování a usměrňování je výsostnou spleť estetického a politického. Masivní mediální pokrytí aktuální války mezi Hamásem a Izraelem, medializace útoku Hamásu a dalších palestinských ozbrojených skupin na Izrael a zabíjení civilistů a zejména rozsáhlé sdílení obsahu spojeného s válkou a násilím na sociálních platformách jako TikTok ukazují, jak každodenní taktilní zkušenost s elektronickými zařízeními souvisí s estetickou dimenzí tohoto konfliktu, s globální občanskou mobilizací, stejně jako s psychologií a informatikou aplikovanou na tvorbu algoritmů fungujících v rámci tzv. kapitalismu platform. Nedávná odhalení velkých zahraničních periodik, jako je Le Monde, nebo izraelský deník Haaretz, Fisherem popsanou taktilní úzkost a vztah k estetickým a scénografickým postupům posouvají do extrémnější polohy. Český reportér David Scharf ve svém článku pro Voxpot z konce února 2024. Shrnuje praxi izraelských vojáků a některých izraelských influencerek natáčet a na sociálních sítích jako TikTok Palestince zesměšňující videa přímo v ruinách Gazy. S těmi jsou spojeny jak zřejmě populární parodické výstupy imitující trpící Palestince, tak veřejné vystavování a ponižení zajatých Gazanů, např. na fotbalovém hřišti. Jak Haaretz odhalil, za jedním s kanálů na TikToku, jež zveřejňoval tato brutální videa, stála divize pro psychologickou válku Izraelských obranných sil. Nejenže takto izraelská ofenziva v aktuální fázi ztrácí legitimitu, výrazně se zde exponuje důraz na prezentaci, používání rolí, volbu prostředí pro inscenované výstupy a vytváření atmosféry, jinými slovy na militarizaci postupů z domény divadla a představení.

Úzkost spojená se současným životním a pracovním stylem v současném světě platformem a postfordistické kultury však těžko může být překonána odstřížením se od přístupu k informacím, či obhajobou estetické autonomie. Stejně tak praktické každodenní potřeby i pracovní příležitosti a ostatně i prostředky postfordistické kulturní tvorby těžko povedou k definitivní úlevě, pokud nemá jít pouze o turistický dočasný eskapismus. V tomto napětí mezi úzkostí a uvolněním, mezi viditelným a nevnímátným nachází své místo v nejobecnějším smyslu scénografie jakožto tvorba performativních, účinných časoprostorů.

Scénografii nechápeme jako pouhý kontejner pro akci, prováděnou někým jiným, nebo výhradně jako "služebnou" funkci pro jiné složky či pro režiséra, téma, text, herce. Stejně tak těžko odmyslíme volbu současných materiálů či estetických postupů od jejich společenského zakotvení. Když se Arnold Aronson před necelými dvěma dekádami ohlížel za stoletím jevištního svícení, zamýšlel se nad tím, proč dnes není možné používat světlo jako Adolphe Appia. S ohledem na válečné události a traumatický život švýcarského divadelního reformátora bychom se mohli dneska ptát, proč nemůžeme mít stejnou úzkost jako Appia, který však svým nomádským životem a prekérností pracovního postavení jakoby předurčoval realitu

současného flustrujícího projektového způsobu života, jak jej popisuje filosofka umění Bojana Kunst.

Dejme protentokrát místo scénografii jakožto předpokladu či rámci, jež má svou vlastní sílu, vlastní soubor dovedností, dávající vlastní "slovo" a vlastní odpověď svému okolí. Z této široké a zároveň podkladové vrstvy pak můžeme sledovat různé postupy scénografování, od rekonstruktivní práce skupin jako Forensic Architecture, propojujících výzkum, estetické postupy a kritickou a politickou činnost, dočasnou architekturu skupin Raumlabor nebo TAAT, či od běžné divadelní rutiny uvolněné práce události seskupení PYL nebo Laguna Resort. Z tohoto rámce sestupujeme do vztahů v "české" scénografii. Jaké zde jdou vidět "stíny"? Jak je můžeme posílit? Jak z náhodného vakua můžeme vytvořit rezonanční desku pro čas, který věnujeme scénografii?

Podrobné informace

V první části olomouckého setkání půjde o společnou četbu a reflexi vybraných textů, která poslouží jako vstupní impuls či téma pro následné aktivity, vedoucí k procesu výstavy. K reflexi si vybereme některé z následujících publikací: [Manifest Scénografie bezhranic uskupení PYL](#), články Marka Fishera [Čas na stíny](#), [Proč je duševní zdraví politický problém nebo Časové války: vstříč k alternativě k éře neokapitalismu](#) a knihu [Urob si masku](#) od Dezidéra Tótha a fotografa Antona Sládka.

V druhé části společně projdeme vybranými smyslovými podněty, jejichž cílem bude reflektovat scénografii coby multismyslovou událost. Pracovat budeme konkrétně s kategoriemi: *vůně, led & horko, empatie*.

Na základě proběhlých aktivit pak budeme v další fázi setkání koncipovat sérii výstavních poloh vitrinové galerie Praktik. Každá z přizvaných umělkyně konkrétně dostane možnost koncepčně navrhnout a realizovat podobu cca měsíční prezentace v této vitrině. V návaznosti na dvoudenní setkání se ale také může stát, že výstupem bude jeden společný výstavní projekt v této pouliční galerii.

Důležitou součástí olomouckého Salonu tvoří kritický zin, který bude díky přizvaným teoretikám (publicistkám) vznikat přímo v průběhu dvoudenní akce. Obsahovat bude reflexi debat, medailonky vystavujících (či rozhovory s nimi) a kritické zhodnocení akce.

Na základě veřejné výzvy vybereme celkem 10 účastníků se subjektů, kterým v Olomouci během workshopu poskytneme ubytování, stravu, honorář a zázemí pro produkci výsledného zinu a výstav. Přihlašovat na setkání se můžete do 25. 6. 2024 prostřednictvím [tohoto formuláře](#).